

การเลือกจ่ายยาในฟาร์มควรคำนึงถึงหลักต่างๆ ได้แก่ จุดประสงค์ของการจ่ายยา ชนิดของยาที่จะใช้ ความปลอดภัยของยา ขนาดของยาที่จะใช้ ระยะเวลาที่จะใช้ ความสะดวกในการจ่ายยา ประสิทธิภาพของยา โรคที่เกิดขึ้น ผลข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นได้ การปนเปื้อนของยาในเนื้อสัตว์ และราคา ซึ่งจุดประสงค์ของการจ่ายยาในฟาร์มสุกรมีหลักๆ 3 ประการคือ ใช้เพื่อป้องกันซึ่งจะให้เป็นช่วงๆตามการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมหรือการจัดการ เพื่อการรักษาซึ่งจะเลือกจ่ายตามลักษณะอาการที่แสดง และเพื่อเสริมประสิทธิภาพการผลิต เช่น แร่ธาตุ วิตามิน เป็นต้น กลุ่มยาหลักๆที่ใช้ในฟาร์มสุกรได้แก่ กลุ่มยาปฏิชีวนะ กลุ่มแร่ธาตุและวิตามิน กลุ่มฮอร์โมน กลุ่มยาฆ่าเชื้อ และกลุ่มยาที่ใช้ทางศัลยกรรม เป้าหมายของการเลี้ยงสัตว์ควรจะตั้งมุ่งไปที่การจ่ายยาในฟาร์มให้น้อยที่สุด ซึ่งสามารถลดการจ่ายยาได้โดยการแก้ไขการจัดการให้สุกรในฟาร์มมีสุขภาพดีที่สุด

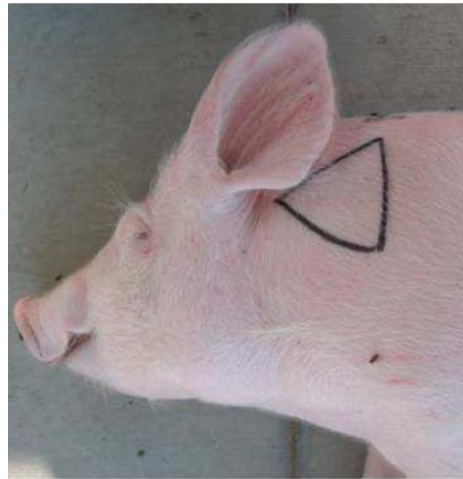
ตำแหน่งให้ยา (Drug administration) ตำแหน่งที่ให้ยามี 2 ตำแหน่งสำคัญ คือ

1. **การให้ยาทางปาก** การออกฤทธิ์ของยาช้ากว่าการฉีด แต่ให้ผลในการรักษานานกว่า และปริมาณยาที่ใช้ในการรักษามากกว่าการให้ยาโดยการฉีด เนื่องจากยาที่ให้กินจะถูกดูดซึมจากทางเดินอาหารผ่านเข้าสู่กระแสเลือดไปยังตับก่อน แล้วถูกส่งเข้าสู่กระแสเลือดไปทั่วร่างกาย ที่ตับยาบางส่วนอาจถูกทำให้ไม่ออกฤทธิ์ในการรักษา ปริมาณยาที่ผ่านเข้าสู่กระแสเลือดจึงน้อยลง ประกอบกับมีการสูญเสียยาที่ไม่ถูกดูดซึมทางอุจจาระด้วยการให้ยาทางปากปลอดภัยกว่าการให้ยาโดยการฉีด เพราะว่าการดูดซึมช้ากว่ามักให้ด้วยการผสมในอาหาร

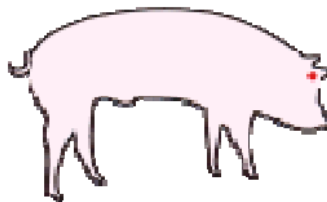
2. การให้ยาโดยการฉีด การให้ยาโดยการฉีดในตำแหน่งต่าง ๆ ของสุกรมีดังนี้

ก. การฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ (intramuscular injection) เป็นการฉีดยาเข้าไปในกล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อเป็นบริเวณที่มีเส้นเลือดมาเลี้ยงมาก ทำให้ยาถูกดูดซึมได้เร็วกว่าฉีดเข้าใต้ผิวหนัง แต่ออกฤทธิ์ช้ากว่าฉีดเข้าเส้นเลือดดำ การฉีดเข้ากล้ามเนื้อให้ผลในการรักษาที่นาน ปริมาณยาที่ใช้ไม่มากนัก และมักเป็นยาที่ทำให้สัตว์ระคายเคืองได้น้อย ใช้ในกรณีที่ไม่รีบด่วนและฉีดเป็นประจำ ยาที่ฉีดเข้ากล้ามเนื้อส่วนใหญ่เป็นตะกอนลอยในน้ำ จึงดูดซึมได้เร็วกว่าพวกน้ำมัน ตำแหน่งที่ฉีดยา ในสุกรขนาดใหญ่จะฉีดเข้ากล้ามเนื้อบริเวณสามเหลี่ยมหลังกหู เยื้องไปทางลำตัว ถ้าเป็นสุกรขนาดเล็กจะฉีดเข้ากล้ามเนื้อบริเวณคอหรือกล้ามเนื้อโคนขาหลังด้านใน ดังรูป

www.studyblue.com

ข. การฉีดยาเข้าใต้ผิวหนัง (subcutaneous injection) เป็นตำแหน่งที่ยาออกฤทธิ์กระจายได้ช้าที่สุด มักใช้ในกรณีที่ไม่ต้องการให้ยากระจายและออกฤทธิ์เร็วเกินไป จึงมักใช้กับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เพราะต้องการให้การดูดซึมเกิดขึ้นอย่างช้า ๆ วัคซีนจะได้กระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันโรคได้สูง ตำแหน่งที่ฉีดยา สุกรตำแหน่งใต้ผิวหนังมีน้อยเพราะมีไขมันมาก มักฉีดบริเวณหลังหูห่างออกไป 1-2 นิ้ว รักแร้ ซอกขาหลัง หรือบริเวณผิวหนังบางและเห็นรอยย่นของผิวหนังได้ชัดเจน

ค. การฉีดยาเข้าเส้นเลือดดำ (Intravenous injection) การฉีดยาเข้าเส้นเลือดดำมักใช้กับรายฉุกเฉินและต้องการระยะเวลาในการรักษาสั้น เช่น การฉีดยาบำรุง การให้แคลเซียม น้ำเกลือ กลูโคส เด็กโตรีส และอีเล็คโทรไลต์ หรือในกรณีที่ต้องการขนาดยาที่แน่นอนระดับหนึ่งในเลือด เช่น ยาสลบ การออกฤทธิ์ของยาที่ให้โดยวิธีนี้จะเร็วที่สุด ปริมาณยาที่ใช้ต้องแน่นอนเพื่อให้มีขนาดยาระดับหนึ่งในเลือด ตำแหน่งที่ฉีดยา สูตรขนาดใหญ่ฉีดตรงเส้นเลือดดำที่ใบหู (ear vein) หรือเส้นเลือดดำใหญ่เข้าสู่หัวใจบริเวณคอ (subclavian vein)

การเลือกใช้เบอร์เข็ม มีความสำคัญ เนื่องจากสูตรแต่ละระยะมีขนาดต่างกัน และชั้นผิวหนังมีความหนาไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงต้องเลือกใช้ความยาวของเข็มและขนาดเข็มตามความเหมาะสม ดังแสดงในตาราง

น้ำหนักสุกร (Kg)	เบอร์เข็ม	ความยาวเข็ม (นิ้ว)
< 10	20 – 21	0.5 – 1
10 – 30	18 – 19	1
30 – 100	18	1 – 1.5
> 100	18	1.5

ยาปฏิชีวนะ (Antibiotics) เป็นยาต้านจุลชีพ ชนิดหนึ่ง มีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโต (Bacteriostatic) หรือทำลายเชื้อจุลชีพ (Bactericidal) ซึ่งการออกฤทธิ์ต่อเชื้อแบคทีเรียจะขึ้นกับกลุ่มยาที่ใช้ ยาปฏิชีวนะที่นิยมใช้ในฟาร์มสุกรที่มีฤทธิ์ในการยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อแบคทีเรีย เช่น Lincomycin , Tylosin , Tiamulin , Oxytetracycline เป็นต้น ส่วนยาปฏิชีวนะที่มีฤทธิ์ในการทำลายเชื้อแบคทีเรีย เช่น Sulfamethazine-trimethoprim , Penicillin , Amoxycillin , Cephalosporins , Gentamycin , Neomycin เป็นต้น

ยาอื่นๆ นอกจากยาปฏิชีวนะที่ใช้ในสุกร เช่น ยาแก้ปวด ยาลดไข้ ยาซึมและยาสลบ ยาถ่ายพยาธิ ฮอริโมนต่างๆ โดยฮอริโมนมีวัตถุประสงค์ในการใช้ เพื่อการเหนี่ยวนำสุกรสาวให้เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ การเหนี่ยวนำให้สุกรเป็นสัดพร้อมกันการเหนี่ยวนำการตกไข่ และการเหนี่ยวนำการคลอด โดยฮอริโมนที่มักใช้ ได้แก่ Gonadotropin releasing hormone (GnRH) , Pregnant mare serum gonadotropin (PMSG) , Prostaglandin F2 alpha (PGF2 α) เป็นต้น

ตัวอย่างยาที่ใช้ในโรคสุกรระบบทางเดินอาหารและระบบหายใจ

*ลักษณะอาการเป็นอาการที่ไม่จำเพาะ บ่งบอกได้ในเบื้องต้น อาจมีการวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการร่วมด้วยเพื่อเป็นการยืนยัน

ตัวอย่างโรคในระบบทางเดินอาหาร	ตัวอย่างยาที่ให้ผลการรักษาดี
<p>Colibacillosis (<i>E. coli</i>) มักพบในลูกสุกรหลังหย่านม มูลเหลว สีเหลืองอ่อน ซึม ผอม</p>	<p>Sulpha-trimethoprim Enrofloxacin Colistin</p>
<p>โรคบิด (Coccidiosis) ท้องร่วง สีของมูลมีตั้งแต่เป็น สีเหลืองจนถึงเป็นสีเทา หรือน้ำตาลเนื่องจากมีเลือดปน ส่วนใหญ่พบในสุกรคุดนม</p>	<p>Toltrazuril Amprolium</p>
<p>โรคบิดมูกเลือด (Swine dysentery) มักพบสุกรหลังหย่านมถึงขุน มูล เหลืองมีสีเหลืองเทา ต่อไปเปลี่ยนเป็นสีเทาแกมแดงปะปนด้วยมูกปนเลือด สุกรที่ป่วยเรื้อรังมีลักษณะผอมแห้งในสภาพขาดน้ำ บางตัวเป็นรุนแรง ตายแบบเฉียบพลัน</p>	<p>Tiamulin Lincomycin Tylosin</p>
<p>Salmonellosis <u>แบบโลหิตเป็นพิษ</u> - มีไข้ ซึม ชัก ไม่มีแรง <u>แบบลำไส้อักเสบ</u> - มูลสีเขียว ปนเทา หรือเหลือง</p>	<p>Enrofloxacin Tetracycline Sulpha-trimethoprim</p>

ตัวอย่างโรคในระบบทางเดินหายใจ	ตัวอย่างยาที่ให้ผลการรักษาดี
โรคปอดและเยื่อหุ้มปอดอักเสบ (APP) มีไข้สูง ไอ อ้าปากหายใจ อาจมีเลือดออกจากปากและจมูก อวัยวะส่วนปลายเป็นสีม่วงคล้ำ	Ceftiofur Tiamulin
Enzootic pneumonia(Mycoplasmosis) มักเป็นแบบเรื้อรัง ไอแห้ง หายใจลำบากด้วยช่องท้อง อัตรการป่วย สูง แต่อัตรการตายต่ำ อาจพบเชื้อบวมอักเสบ บางตัวตายแบบ เฉียบพลันโดยไม่แสดงอาการ	Lincomycin Tylosin
Streptococcosis ไอ ชี้อาอักเสบ มีอาการทางประสาท เช่น ชักกระตุก ชักแบบถีบ จักรยาน	Sulpha-trimethoprim Amoxycillin
โรคเยื่อโพรงจมูกอักเสบ (AR) จาม มีน้ำมูก น้ำตามาก ไบหน้าเขียว กระดูบริเวณจมูก (Turbinate) ฟู ผิดรูป	Sulpha-trimethoprim Amoxycillin

การให้ยาสุกร. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : (pvlo-cpm.dld.go.th/information/Data2558/IDP/2558/coss58-2.pdf.

21/9/2559

คู่มือคลินิกปฏิบัติสุกร คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก